

VERTROUWELIJKDE COMMUNISTISCHE VAKBEWEGINGEEN OVERZICHT VAN RECENTE ONTWIKKELINGENS a m e n v a t t i n g

De communistische vakbeweging in Nederland verkeert sedert 1958 in staat van ontbinding. Daardoor zijn de zogenaamde bedrijfsgroepen van de CPN weer meer naar voren gekomen. Zij laten zich o.m. gelden bij het stimuleren van wilde stakingen en in de verkiezingen van ondernemingsraden bij diverse bedrijven in het Westen des lands.

Een viertal bezoldigde bestuurders vormt momenteel nog de staf van het "Centrum voor eenheid en klassenstrijd", dat in de plaats is gekomen van het verbondsbestuur der EVC-1958. Onder leiding van de Centrum-staf fungeert nog een Bureau voor Rechtsbijstand met een aantal bezoldigde medewerkers. Sedert 1960 exploiteert het Centrum ook een dienst voor reizen naar landen achter het IJzeren Gordijn.

Tot omstreeks 1958 hebben EVC-ers zitting gehad in de bestuurscolleges van onder het Wereldvakverbond ressorterende internationale vakorganisaties. Naar bijzondere internationale bijeenkomsten in WVV-verband zendt het Centrum nog geregeld afgevaardigden. Ook worden de 1 mei-feesten in Moskou ieder jaar door een Centrum-delegatie bijgewoond.

VERTROUWELIJK

DE COMMUNISTISCHE VAKBEWEGINGEEN OVERZICHT VAN RECENTE ONTWIKKELINGENAanhang en verloop

Toen het congres van de EVC-1958 in januari 1960 besloot de organisatie om te vormen tot "Centrum van propaganda voor eenheid en klassenstrijd in de vakbeweging", telden de aangesloten bedrijfsbonden gezamenlijk nog circa 18.000 leden. Dit cijfer betekende een aanzienlijke teruggang vergeleken met de ledentallen in de periode voorafgaande aan de scheuring in de communistische vakbeweging. Deze was immers in 1958 uiteengevallen in een "oude" EVC (die zich ontworstelde aan de dictatuur van het CPN-partijbestuur) en een organisatie, die zich bleef onderwerpen aan de CPN-leiding, de EVC-1958. Hun aanhang beliep in 1958 resp. ongeveer 3.000 en 22.000 leden.

De CPN heeft steeds als motor van de Eenheidsvakcentrale gefungeerd. Losgekoppeld van die motor schrompelde de "oude" EVC al spoedig ineen tot een groepje zonder betekenis. (Hun voormannen hadden zich verzet tegen het door Paul de Groot c.s. gekoesterde denkbeeld van opheffing der EVC.) Door de scheuring en alle geharrewar, dat er mee gepaard ging, raakte echter ook de EVC-1958 veel leden kwijt. Duidzenden "papierenen" leden vonden er een gereede aanleiding in om de banden met de communistische vakbeweging te verbreken.

De oprichting van het Centrum in januari 1960 betekende het begin van de beoogde opheffing der EVC-1958-bonden ten bate van de door de CPN voorgestane "grotere eenheid der arbeidersklasse". D.w.z. de EVC-1958-leden moesten zich en masse aansluiten bij de bonden van het NVV, met het doel het beleid in die bonden t.z.t. naar hun hand te zetten. Deze uit de nood geboren opzet (de communistische vakbeweging was na de weigering van het NVV-verbondsbestuur in 1946 om een fusie aan te gaan, steeds verder in het slop geraakt) is geen succes geworden. Het ledental van de EVC-1958-bonden is na 1960 wel gestadig teruggelopen, doch van een beduidende overgang van EVC-ers naar bonden van het NVV is geen sprake geweest, zodat in het geheel geen invloed op het beleid van het NVV kon worden uitgeoefend.

Naar schatting tellen de restanten van de EVC-1958-bonden momenteel nog $\pm$ 7.500 leden in totaal. Enig organisatorisch verband of zelfstandige activiteit dezer bonden treedt niet langer aan de dag. For-

- 2 -

meel bestaan de meeste nog in die zin, dat de overgebleven leden als van ouds hun contributie betalen en daarvoor een bondszegeltje ontvangen. (Het Centrum heeft inmiddels ook "centrale" contributie-zegels uitgegeven, d.w.z. niet meer voor elk van de nog bestaande bonden apart.)

Het beeld van in liquidatie verkerende bonden vertoont één uitzondering: de Amsterdamse afdeling van de ABWB (algemene bond van werkers in de bouwnijverheid). Deze afdeling, nog circa 1.100 leden sterk, bezit nog steeds een zekere invloed onder de bouwvakarbeiders in Amsterdam. (Zo wordt een "Amsterdams bouwvakcomité", dat in januari 1963 een tweetal demonstraties voor hogere steun aan "uitgevroren" bouwvakarbeiders organiseerde, geleid door enkele ABWB-bestuurders.) De bond heeft enkele bezoldigde bestuurders in dienst en geeft als voorheen een eigen bondsblaadje uit.

Communisten in de bedrijven

De propaganda en agitatie van de EVC-1958-bonden is grotendeels overgenomen door de zogenaamde bedrijfsgroepen van de CPN. Dit zijn kernen van actieve partijleden werkzaam bij grote bedrijven of groepjes van partijgenoten, die in eenzelfde bedrijfstak werken. Van medio 1961 tot midden 1963 gaven deze groepen voor in totaal 90 bedrijven en overheidsdiensten gestencilde bedrijfskranten uit, voor sommige grote bedrijven vrij regelmatig, bij andere alleen als er een speciale aanleiding toe bestond. Zij verspreiden tevens het maandblad van het Centrum, "Vakbondseenheid" en pamfletten van de CPN. Tot de taak van deze groepen behoort nog eventuele ontstemming of onrust onder de arbeiders van een bedrijf aan de CPN-leiding te melden en het stimuleren van neigingen tot staken. Komt een wilde staking tot stand, dan wordt getracht de leiding daarvan te verkrijgen en er voor de partij propagandistische munt uit te slaan. Veelal lukt hun dit niet. Voor zover zich de laatste jaren arbeidsconflicten hebben voorgedaan, bleven deze van zeer korte duur en geringe omvang. De laatste maal dat de communisten op dit gebied succes hadden, was in de Amsterdamse havenstaking van juni 1961. Het jaar daarvoor speelden zij een stimulerende rol in de stakingen, die bij verschillende grote metaalbedrijven uitbraken, als uiting van de ontevredenheid over de resultaten van het loonoverleg.

De bedrijfsgroepen ontwikkelen ook een grote activiteit bij de verkiezing van nieuwe ondernemingsraden. Bij een aantal metaal-

- 3 -

brieken en scheepswerven in het Westen des lands (NDSM, ADM, Werkspoor, Verschure en Co, Kromhout, Du Croo en Brauns, Draka, De Cirkel, alle te Amsterdam, Verblifa-Krommenie, Hoogovens-Velsen, Wilton-Fijenoord in Schiedam) treedt de bedrijfsgroep van CPN-ers bij zo'n gelegenheid als organisator van de ongeorganiseerde arbeiders op. De CPN zoekt de voor haar acceptabele personen uit en verzamelt de vereiste handtekeningen voor hun candidaatstelling. Bij sommige Amsterdamse bedrijven behalen de aldus gepousseerde kandidaten onder de uur- en weekloners soms meer dan 50 % van de stemmen (NDSM, ADM, Verschure en Co, de Cirkel). De CPN noemt het schandelijk dat de ANMB van het NVV nooit wil ingaan op het "aanbod tot samenwerking" bij ondernemingsraadverkiezingen. Dit aanbod impliceert dat de CPN enkele eigen kandidaten op de NVV-lijsten zou willen plaatsen. Ondanks alle van haar uitgaande "oproepen tot aansluiting bij het NVV" gaat de CPN, bij alle bedrijven waar ze enige aanhang heeft, dan ook door met het stellen van eigen kandidaten op de lijsten van de ongeorganiseerde arbeiders.

Inkomsten en uitgaven

De Centrumstaf heeft tot op zekere hoogte de overkoepelende taak van het voormalige verbondsbestuur der EVC-1958 voortgezet. De staf bestaat uit vier bezoldigde bestuursleden, bijgestaan door elf bezoldigde medewerkers. Het Bureau voor Rechtsbijstand van de EVC-1958 heeft zijn werkzaamheden onder het Centrum tot dusverre op dezelfde voet voortgezet. Sedert 1960 exploiteert het Centrum ook een reisdienst. Het Centrum bestaat van de afdrachten der bonden (in 1962 f 29.000,-) de steunzegels (in 1962 f 4.500,-) en de winst op vacantiereizen naar landen van het Sowjetblok (in 1962 f 14.000,-). De binnengekomen gelden worden hoofdzakelijk besteed aan de salarissen van de bezoldigde staf (in 1962 f 19.500,-) en ter dekking van de tekorten in de exploitatie van het Bureau voor Rechtsbijstand (in 1962 f 22.000,-). Een flinke uitgave-post was ook de maandelijkse uitgifte van een dozijn bondsbladen. Sedert december 1962 geeft het Centrum maandelijks echter nog slechts één algemeen vakbondsblad uit, "Vakbondseenheid" geheten. Hiermee is een belangrijke besparing op de post periodieken verkregen. (De schuld bij de communistische drukkerij Dijkman te Amsterdam was al tot ongeveer f 13.000,- opgelopen.) Waarschijnlijk zal

- 4 -

het blad geheel uit de bijdragen van leden en oud-leden kunnen worden bekostigd. De redactie is in handen van een centrale redactie-commissie; hierin zitten diverse oud-hoofdbestuurders van de EVC-1958, die meestal ook functies in de partij hebben.

Daar het proces van afbrokkeling van het ledental der EVC-1958-bonden, volgens plan, voortgaat en de middelen dus ook teruglopen, staat de Centrumstaf voor de noodzaak binnenkort weer enige bezoldigde krachten te ontslaan en de subsidies aan het Bureau voor Rechtsbijstand te besnoeien. Het aantal ontslagen is, in verhouding tot het ledenverlies, sedert 1960 nogal beperkt gebleven. Landelijk had het Centrum ultimo van dat jaar 52 bezoldigde krachten in dienst, eind 1961 en 1962 waren dit er resp. 35 en 30.

Gebouwen

Na de scheuring werd de zogenaamde "oude" EVC door enige processen bevestigd in de eigendomsrechten van de onroerende goederen van de communistische vakbeweging (ondergebracht in de coöperatieve vereniging "Westeinde". De EVC had geen rechtspersoonlijkheid). Het pand Vondelstraat 54, Amsterdam, waarin voorheen het verbondsbestuur van de EVC zetelde, werd in 1960 van de hand gedaan. Een onopgelost geschil bestaat er tussen de CPN en de "oude" EVC over het eigendomsrecht van het gebouw te Rotterdam aan de Heemraadsingel 185. De huuropbrengsten - in dit pand is tegenwoordig een pension gevestigd - komen ten bate van de "oude" EVC. Het verbondsbestuur van de "oude" EVC zetelt thans te Amsterdam in het voormalige kantoor van de Transportbond (de ABT) aan de Van Breestraat 60, een eigendom waarop een hoge hypotheek rust.

De EVC-1958 heeft de panden in Amsterdam moeten ontruimen en is in 1959 verhuisd naar de Nieuwe Keizersgracht 61 te Amsterdam. Dit gebouw was aangekocht door de ABWB-1958 en is later door het Centrum overgenomen.

Contacten met het Sowjet-blok

In internationaal verband was de Eenheidsvakcentrale aangesloten bij het Wereldvakverbond, waarvan het secretariaat sedert 1956 in Praag zetelt. Het Centrum (opvolger van de EVC-1958) wil zichzelf formeel niet als vakcentrale beschouwen (kreeg het zijn zin, dan zouden immers alle EVC-ers in het NVV zijn opgenomen en het Centrum zou dan

- 5 -

alleen blijven bestaan om hen te dirigeren bij de verovering van de leiding). Financiële overwegingen zijn hierbij niet in het spel. Ook toen de EVC nog geheel intact was, werden v.z.b. nooit contributies aan het WVV betaald. Aanvankelijk was het WVV gekant tegen de plannen tot opheffing van de EVC-1958. Daar Nederland een van de weinige West-europese landen met een bij het WVV aangesloten vakbeweging was, beschouwde het WVV de opheffing daarvan als een beknutting van zijn invloed en mogelijkheden. Later heeft de CPN-leiding via partijkanalen gehoor weten te vinden voor haar stelling, dat overgang naar de "massa-vakbeweging" de juiste tactiek ter bevordering van de zaak van het communisme zou zijn.

Tot omstreeks 1958 hadden EVC-ers zitting in de bestuurscolleges van diverse onder het WVV ressorterende Vakverenigingsinternationales. Ook aan VVI-conferenties (o.m. in Praag, Helsinki, Moskou) werd geregeld door EVC-bestuurders deelgenomen. Contacten tussen de Nederlandse communistische vakbeweging en de VVI's bestaan er thans vrijwel niet meer. Er zitten geen Nederlandse communisten meer in de bestuurscolleges van de VVI's en uitnodigingen tot bijwoning van VVI-conferenties (op kosten van de VVI), welke nog regelmatig binnenkomen, aanvaardt de Centrumstaf niet meer. De laatste jaren heeft het Centrum alleen nog afgevaardigden gezonden naar bijzondere internationale bijeenkomsten in WVV-verband, zoals het 5e WVV-congres in Moskou in december 1961 en de conferentie over de EEG te Leipzig in december 1962. Wederkerig brachten WVV-functionarissen in de laatste twee jaar driemaal een bezoek aan het Centrum. Wel wordt telken jaren nog ingegaan op uitnodigingen van de Sowjet-Russische vakbeweging om afgevaardigden naar de 1-mei-feesten in Moskou te zenden, maar bijwoning van de 1-mei-viering door EVC'58-delegaties in andere landen achter het IJzeren Gordijn vindt de laatste jaren niet meer plaats. In 1962 is een 2 mans-delegatie, bestaande uit M. Boshart en B. Schmidt, begin mei in Havana geweest, op invitatie van de Cubaanse vakbeweging. Persoonlijke contacten met functionarissen in de Oosteuropese landen komen voorts nog wel tot stand via de zomervakantiereizen, die het Centrum organiseert en via de reizen van kleine groepen vakbondsbestuurders, die op uitnodiging van de vakbeweging in landen achter het IJzeren Gordijn hun vakantie aldaar doorbrengen.

17 juli 1963

VERTROUWELIJK